

SZILÁGYI ALADÁR

A lehetőségessé vált lehetetlen

Ujvárossy László stációi Traian Ştef eposzához

Művészet

Nem irigyeltem magamat, amikor páratlan szellemi kalandra vállalkozva – nem kis erőfeszítés árán – végigküzdöttem magam Traian Ştef prologusból, tizenegy énekből és egy epilógusból álló, monumentális opusán. Bár a szerző minden ének elejére rövid sommázatot írt, mintegy fogódzót kínálva a nagyívű szöveg meghódítására vállalkozó olvasónak, ahhoz, hogy érdemben foglalkozhassak László kollégánknak a kötetbe szőtt tizenkét illusztrációjával, elkerülhetetlen volt Traian barátunk poémájának magamévá tétele. Már első nekifutásra rá kellett döbbernem, hogy a kolozsvári *Şcoala Ardeleană Kiadó* által megjelentetett *Epopoea şobolanului Louse* (*Louse patkány eposza*) annyira sodró erejű, magával ragadó költői szöveg, hogy lehetetlen letenni. A primer olvasói élmény elmúltával, második nekifutásra már arra törekedtem, hogy a magam örömeire szétszálazzam, kibontsam a mű jelentésrétegeit ahhoz, hogy végezetül ismét összerakjam az önreflexiókkal dúsitott, saját, megelőző költészetének elemeit sem nélkülöző, számos kultúrtörténeti utalással gazdagított, sőt, látomásos jellege mellett közönséges, köznapi, mi több: aktuálpolitikai törmelékekkel elegyített verskatedrálisát. Egyik méltatója szerint: „A költői világ tág terében kedvére játszik az írói képzelet. A víziók, látomászerű filmkockák sajátos önmitológiát teremtenek. A nyelvvel való alkotói örömtánc, a képek variálhatóságának végtelensége korlátlaná duzzasztja a képi világ addig korlátolt lehetőségeit.”

Ismétlem: nem volt könnyű dolgom, Ujvárossynak meg végképp nem lehetett, amidőn igyekezett grafikailag megközelíteni, megragadni a *Louse patkány eposzát*. Hiszen Ştef művét képtelenség „illusztrálni”, képzőművészeti eszközökkel megragadni éppenséggel annyira reménytelen vállalkozás, mint ha arra törekednénk, hogy „elmeséljük: miről szól” ez az eposz. Grafikusunkban viszont „emberére talált” a költő. Hiszen a digitális kép mágiájának bűvöletében lubickoló

SZILÁGYI ALADÁR közíró, szerkesztő (1943, Pankota). Kolozsvárott tanult filozófiát. Publicista, a Kelet-Nyugat egyik alapítója, később főszerkesztője. Elbeszélései, kritikái, tanulmányai különböző hazai és magyarországi lapokban jelentek meg. Az Erport.ro főmunkatársa, a Várad szerkesztője.

művész sajátossá fogalmazott vizuális univerzumában tévelyegve technikailag is, grafikailag is, szellemiségében is ráhibázott arra, hogy mitévő legyen. Vécsi Nagy Zoltán nem véletlenül konstataulta Ujvárossy László művészetéről: „Összes művészi megnyilvánulásában és műalkotásában az egyediséggel megáldott művészi sajátossága mint minőségi többlet mindig jól kitapintható. Alkotásainak esztétikai kulcsa talán éppen abban a befogadása során jelentkező ellentmondásban rejlik, ami e művek konceptuális szándéka, elméleti felvérteztsége és ezek elemi üzenete, sőt mi több szinte zsigeri hatása között feszül. Munkásságának egyik legfőbb meghatározója a konceptualitás és az ezt aláhúzó kísérletező képzőművészeti magatartás.”

Eddigi gyakorlatához híven, részben „hozott anyagból” dolgozott, akár gyermekrajzi elemekkel erősítve, kombinálva szörnyszüleményeit. A kinemato-grafikus Eisenstein óta „tudjuk”, hogy két kép összerakásából egy harmadik jelentés születik, és számunk képzőművésze, aki manipulátori képességekben is bővelkedik, élt ezzel a montázs-lehetőséggel. Végeredményben nem „illusztrált”, hanem a tizenkét digitális képből álló sorozatával megalkotta, kialakította az eposz vizuális stációit. Rajtuk megállapodva a szem nem kalandozik el a szövegtől, a vers és a rajz szimbiózisa sajátos, ítésvi szavakkal visszaadhatatlan rezonanciát indukál, mely így,

együtt, más is, több is, mint egy Štef eposz meg egy Ujvárossy-sorozat.

A fekete, mattfekete, szürke és fehér felületek dinamikája, hol látomásos, hol groteszk figuráinak plaszticitása, végeredményképp hangulatilag, szellemében is, olyan mértékű szinkronicitást generál, ami a két alkotó egymásra találásának, a lehetetlen lehetőségessé válásának ritka pillanata.

